

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1(3) 2019

ԵՊՀ հրատարակչություն
Երևան - 2020

Հրատարակության և երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Մ. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Մ. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուրյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիլբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Վ. Ն. Այվազյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Հովհաննիսյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝ ՀՀ,
0025, Երևան, Ալեք
Մանուկյան 1, ԵՊՀ
իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.ysu.am
publishing.ysu.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 18.75 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2020
Հանձնված է տպագրության՝
19.08.2020

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գևորգ Դանիելյան	
ԻրԱՎԱԿԱՆ ԿՈԼԻԶԻԱՆԵՐԻ ԵՎ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐԻ ՀԱՂԹԱՀԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.....	5
Սամվել Մուրադյան	
ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....	27
Սայադ Բադալյան	
ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀՈՂԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ.....	43
Կարեն Ամիրջյան	
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	61
Արմեն Ասատրյան	
ՄԱՐԴՈՒ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀՍՏՈՒԿ ՌԵԺԻՄՆԵՐԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ	71
Նարինե Դավթյան	
ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԷՈՒԹՅԱՆ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆԱՑՈՒՄ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ.....	91
Տաթևիկ Դավթյան	
ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԿՈԼԵԿՏԻՎ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ	98
Նորա Կարապետյան	
ՈՐՈՇ ՆԿԱՏԱՌՈՒՄՆԵՐ ԿԵՂԾ ԱՍՈՒՄՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԵՂԾ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՒՍԶԴԵՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ.....	130
Արմենուհի Զիֆլիկյան	
ԱՆԶԻ ՊԱՏՎԻ, ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՒԹՅԱՆ և ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՀԱՄԲԱՎԻ ԱՐԱՏԱՎՈՐՈՒՄՆ ՈՒ ՆՍԵՄԱՑՈՒՄԸ ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻԶՈՑՆԵՐՈՎ	140
Աննա Վարդապետյան	

Փոխդասվաստագրման ընթացքում ընդգրկված ԿԱՏԱՐՎՈՂ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՈՐԱԿՄԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀՀ ԳՈՐԾՈՂ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ և ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....	152
Ժենյա Ստեփանյան	
ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԿԱՄ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՒՄ	163
Հեղինե Գրիգորյան	
ՊԼԱՍՏԻԿ ՇՇԵՐԻ ԴԵՊՈԶԻՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ	183
Аида Искоян	
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СООТНОШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРАВА СО СМЕЖНЫМИ ОТРАСЛЯМИ ПРАВА И ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА	203
Անի Միքայելյան	
ԻՆՏԵՐՆԵՏ ՎԵՃԵՐՈՎ ԳՈՐԾԵՐԻ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	221
Սամվել Դիլբանյան	
ԳԱՂՏՆԻ ՔՆՆՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԸ ԵՎ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ	246
Վահե Ենգիբարյան	
ՑՈՒՑՄՈՒՆՔԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՓՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԴԻԱՆՅՆ ՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱԿՏԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ	257
Տարթևիկ Սուշյան	
ԱՆՉԱՓՈՒՆԱԿՆԵՐԻ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱՅՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂԱԿԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԵՐԵԽԱՅԻ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՇԱՀԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ	271

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Սամվել Մուրադյան

*ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի սահմանադրական
իրավունքի ամբիոնի դոցենտ, ի.գ.թ.*

Տեղեկատվական հասարակության ժամանակաշրջանում տեղեկատվության հետ կապված հարաբերությունները ենթակա են իրավական պատշաճ կարգավորման: Բանկային գործունեության վերաբերյալ տեղեկությունները և մասնավորապես բանկային գաղտնիքը պահանջում է համապատասխան իրավական կարգավորում, քանի որ տնտեսական գործունեության ընթացքում առաջացած գաղտնիքներից այն ամենաընդգրկունն է և կարևոր նշանակություն ունի ֆինանսավարկային համակարգի զարգացման համար:

Օ.Մ. Օլեյնիկը գտնում է, որ բանկային գաղտնիքի ռեժիմը, ենթարկվելով ընդհանուր պահանջներին, օժտված է հատուկ կանոններով և ընթացակարգերով, որոնք կանոնակարգվում են օրենսդրական մակարդակով¹:

Բանկային գաղտնիքը և նրա պահպանությունը ներառում են հետևյալ կողմերը՝ իրավաբանական, կազմակերպական և տեխնիկական: Իրավաբանական կողմը ենթադրում է բուն բանկային գաղտնիքի, նրա սուբյեկտների շրջանակի, պարտականությունների և իրավունքների, բանկային գաղտնիքի պահպանման պահանջների խախտման համար պատասխանատվության սահմանումը:

Բանկային գաղտնիքի վերաբերյալ հարցերը կարգավորվում են «Բանկային գաղտնիքի մասին» 14.10.1996 ՀՀ օրենքով: Նշված օրենքը սահմանում է բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններ, այդ տեղեկությունների հրապարակման, պահպանման և տրամա-

---

¹ Տե՛ս Օ. Մ. Олейник “Основыбанковскогоправа”, М., Юристь, 1977, էջ 181:

դրման իրական հիմքերը և կարգը, բանկային գաղտնիքի շուրջ ծագող հարաբերությունների մասնակիցների իրավունքները և պարտականությունները, ինչպես նաև պատասխանատվությունը վերը նշված օրենքի պահանջները խախտման համար:

Հիշյալ օրենքի դրույթները տարածվում են ՀՀ կենտրոնական բանկի և ՀՀ տարածքում գործող առևտրային բանկերի, մասնաճյուղերի, ներկայացուցչությունների վրա, ինչպես նաև բոլոր այն ֆիզիկական, իրավաբանական անձանց, որոնք նշված օրենքով, սահմանված կարգով, բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններ են ստացել կամ տեղեկացվել են դրանց առնչությամբ:

Բանկային գաղտնիքի նշանակությունն այն է, որ վերջինս նախապայմաններ է ստեղծում բանկերի բնականոն գործունեության համար և վստահություն է ներշնչում նրա հաճախորդներին, որ նրանց օրինական շահերը պաշտպանվում են լավագույն ձևով:

Բանկային գաղտնիքի շրջանակները սահմանափակվում են «Բանկերի և բանկային գործունեության մասին» 30. 06. 1996 ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածում թվարկված համապատասխան տեղեկություններով:

«Բանկային գաղտնիքի մասին» օրենքի համաձայն՝ բանկային գաղտնիք են համարվում ա)բանկի հաճախորդին սպասարկելու կապակցությամբ տվյալ բանկին հայտնի դարձած հաճախորդի հաշիվների վերաբերյալ տեղեկությունները, բ)հաճախորդի հանձնարարությամբ կամ հոգուտ հաճախորդի կատարված գործառնությունների վերաբերյալ տեղեկությունները, գ) ինչպես նաև նրա առևտրային գաղտնիքը, դ) գործունեության ցանկացած ծրագրի կամ մշակման, գյուտի, արդյունաբերական նմուշի մասին տեղեկությունների և ե) ցանկացած այլ տեղեկություններ, որը հաճախորդը մտադիր է եղել գաղտնի պահել, և բանկը տեղյակ է կամ կարող էր տեղյակ լինել այդ մտադրության վերաբերյալ:

Օրենսդրությամբ սահմանված գաղտնիության խախտման ոլորտներն իրենց արձագանքներով մեծ մասամբ գործնականում

բաժին են ընկնում խնայողություններին և ավանդներին, որոնց կարգավորմանը հիշյալ օրենքում լուրջ սահմանափակումներ են նախատեսված նույնիսկ քրեական հետապնդում հարուցող մարմիններին ու դատարաններին:

Հայաստանի Հանրապետության բանկերը երաշխավորում են իրենց հաճախորդների և թղթակցող բանկերի ավանդների, հաշիվների և գործառնությունների գաղտնիությունը: Բանկային գաղտնիքը հրապարակելը կամ այլ կերպ հայտնի դարձնելը առաջացնում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պատասխանատվություն:

ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցների կողմից բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների պահպանման և չհրատարակման պարտականությունը ձևակերպված է նաև ՀՀ կենտրոնական բանկի կանոնադրությամբ «Ծառայողական գաղտնիք» գլխում: Տվյալ գլխի դրույթների խախտման համար նախատեսված է պատասխանատվություն՝ դրամական տուգանքից սկսած ընդհուպ մինչև զբաղեցրած պաշտոնից հեռացում:

Քանի որ առևտրային բանկերը ՀՀ կենտրոնական բանկի հաճախորդներ են, ապա բանկերի վերահսկողության կապակցությամբ բանկերի և դրանց հաճախորդների վերաբերյալ ՀՀ կենտրոնական բանկին հայտնի դարձած վերը նշված տեղեկությունները ևս բանկային գաղտնիք են համարվում:

Բանկային գաղտնիքը կազմող տեղեկությունները կարող են հրապարակվել միայն օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով:

Նախ պարզենք, թե ի՞նչ բան է բանկային գաղտնիքի հրապարակումը:

Բանկային գաղտնիքի հրապարակում է համարվում 1)բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները բանավոր կամ գրավոր ձևով, զանգվածային լրատվության միջոցներով կամ այլ կերպ հրապարակելը կամ տարածելը, 2) երրորդ անձին կամ անձանց հայտնի դարձնելը, 3)երրորդ անձին կամ անձանց նման տեղեկությունները

հայթհայթելու հնարավորություն ուղղակիորեն կամ անուղղակի ընձեռելը, այն է՝ թույլատրելը, չխոչընդոտելը կամ նման տեղեկություններ պահպանման կարգի խախտման հետևանքով այն հնարավոր դարձնելը:

Բանկն իրավաբանական, հաշվապահական, այլ խորհրդատվական կամ ներկայացուցչական ծառայություններ մատուցող կամ բանկի համար որոշակի աշխատանքներ կատարող անձանց և կազմակերպություններին տվյալ բանկի կողմից բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններ հայտնելը կամ տրամադրելը՝ պայմանով, որ դա անհրաժեշտ է տվյալ ծառայությունները մատուցելու կամ աշխատանքները կատարելու համար: Այդ անձինք և կազմակերպությունները պարտավոր են ձեռնպահ մնալ որոշակի գործողություններից կամ անգործությունից, որոնք «Բանկային գաղտնիքի մասին» օրենքի 8-րդ հոդվածով պահանջի կատարումից բանկային գաղտնիքի հրապարակում չի համարվում:

Արգելվում է բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների հրապարակումը այն անձի, կազմակերպության պետական մարմինների կամ պաշտոնատար անձի կողմից, որին այդ տեղեկությունները վստահված են եղել, հայտի են դարձել նրա ծառայության կամ աշխատանքի կապակցությամբ կամ տրամադրվել են օրենքով սահմանված կարգով: Սա չի տարածվում բանկի հաճախորդի վրա՝ միայն իրեն վերաբերող տեղեկությունների հրապարակման մասով, ինչպես նաև բանկերի վրա բանկերի վերահսկողության ընթացքում ՀՀ կենտրոնական բանկի տրամադրվող տեղեկությունների մասով:

Որոշակի հաճախորդի վերաբերյալ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները կարող են հրապարակվել տվյալ հաճախորդի գրավոր կամ դատարանում տրված բանավոր թույլատվությամբ: Հաճախորդի թույլատվությամբ կարող են հրապարակվել միայն տվյալ հաճախորդին վերաբերող տվյալները¹:

---

¹ St' u Аникин А. В., “ Защита банковских вкладчиков. Российские проблемы в свете мирового опыта ” М., 1997, էջ 41:

Շատ կարևոր նշանակություն ունի բանկային գաղտնիքի պահպանումը, բանկերը երաշխավորում են բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների պահպանումը:

Բանկերի ղեկավարներին, ծառայողներին, նախկինում բանկի ղեկավար կամ ծառայող հանդիսացող անձանց, ինչպես նաև այն անձանց ու կազմակերպություններին, որոնք բանկային ծառայություններ (աշխատանքներ) են մատուցում կամ մատուցել են նախկինում, արգելվում է ծառայության կամ աշխատանքի կապակցությամբ իրենց վստահված կամ հայտնի դարձած, բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները հրապարակել, ինչպես նաև իր անձնական կամ երրորդ անձանց շահերից ելնելով՝ դրանք օգտագործելը երրորդ անձանց կողմից այդպիսի օգտագործման հնարավորության ուղղակի կամ անուղղակի ընձեռելը, այն է՝ թույլատրելը, չխոչընդոտելը կամ նման տեղեկությունների պահպանման կարգի խախտման հետևանքով այն հնարավոր դարձնելը:

Բանկերը պարտավոր են տեխնիկական այնպիսի միջոցներ ձեռնարկել և կազմակերպչական այնպիսի կանոններ սահմանել, որոնք անհաժեշտ են բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները պատշաճ պահպանելու համար¹:

Բանկը կարող է դատարանում հրապարակել բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները հաճախորդի վերաբերյալ՝ իր իրավունքներն ու օրինական շահերը պաշտանելու անհրաժեշտության դեպքում և սահմաններում, եթե վեճը ծագել է բանկի և կամ տվյալ հաճախորդի միջև: Տվյալ դեպքում բանկի կամ հաճախորդի միջնորդությամբ դատական նիստը կարող է լինել դռնփակ: Բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների հրապարակումից պետք է տարբերել դրանց տրամադրումը: Այն օրենքով սահմանած դեպքում, հիմքերով պետական մարմիններին, պաշտոնատար անձանց ու քաղաքացիների այդ տեղեկությունների բանավոր և գրավոր ձևով հաղորդելն է:

---

¹ St' u Гаврилев М. В., Банковская тайна, Правоведение, 1998, 5:

Այն անձինք կամ կազմակերպությունները, բացառությամբ բանկերի, որոնց բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները վստահված են եղել կամ հայտնի են դարձել դրանց ծառայության կամ աշխատանքի կապակցությամբ, իրավունք չունեն այդ տեղեկությունները տրամադրել:

ՀՀ կենտրոնական բանկը իրավունք չունի պետական մարմիններին, պաշտոնատար անձանց ու քաղաքացիներին կամ որևէ այլ անձի տրամադրել բանկերի վերահսկողության կապակցությամբ բանկերի հաճախորդների վերաբերյալ իրեն հայտնի դարձած, բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները:

Այժմ քննարկենք, թե ո՞ր դեպքերում, ի՞նչ հիմքերով և ո՞ր պետական մարմիններին, պաշտոնատար անձանց ու քաղաքացիներին կարելի է տրամադրել բանկերի վերահսկողության կապակցությամբ բանկերի հաճախորդների վերաբերյալ իր հայտնի դարձած, բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները:

Ըստ «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքի՝ այդ սուբյեկտներն են՝

1. Քրեական հետապնդում հարուցող մարմինները:

Բանկերը քրեական գործով մեղադրյալ ճանաչված անձի վերաբերյալ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները քրեական հետապնդում իրականացնող մարմիններին տրամադրում են միայն խուզարկության մասին դատարանի որոշմամբ:

2. Դատարանը: Բանկերը քաղաքացիական և քրեական գործերի կողմ հանդիսացող իր հաճախորդների վերաբերյալ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները օրենքին համապատասխան տրամադրում են միայն դատարանի՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության կամ քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված կարգով ընդունված որոշման հիման վրա, ինչպես նաև իր հաճախորդի բանկային հաշվի վրա բռնագանձում տարածելու մասին դատարանի օրինական ուժի մեջ վճռի կամ դատավճռի հիման վրա: Բանկը պարտավոր է դատարանի որոշումը, վճիռը կամ դա-

տավճիորը ստանալու պահից երկու բանկային օրվա ընթացքում դատարանի կողմից լիազորված անձին տրամադրել տվյալ որոշմամբ, վճռով կամ դատավճռով պահանջվող տեղեկությունները և փաստաթղթերը՝ փակ և կնքված ծրարում: Այդ ընթացքում բանկը ձեռնարկում է անհրաժեշտ միջոցներ՝ դատարանի որոշումը, վճիորը կամ դատավճիորը ստանալու և բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները տրամադրելու բանկի պարտավորության մասին իր հաճախորդին տեղեկացնելու համար (ՀՀ բանկային գաղտնիքի մասին օրենքի 111-րդ հոդված):

3. Հաճախորդի ժառանգները (իրավահաջորդները):

Բանկերը՝ հաճախորդների վերաբերյալ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունները օրենքի համապատասխան տրամադրում են տվյալ հաճախորդի ժառանգներին (իրավահաջորդներին), եթե վերջիններս կամ նրանց ներկայացուցիչները տվյալ անձանց ժառանգության (իրավահաջություն) իրավունքները հիմնավորող բավարար փաստաթղթեր են ներկայացնում:

Բանկը պարտավոր է ժառանգության (իրավահաջորդության) իրավունքից հիմնավորող բավարար փաստաթղթերը ստանալու պահին 5 բանկային օրվա ընթացքում տեղեկացնել դիմող անձանց կամ կազմակերպություններին՝ ներկայացված փաստաթղթերի անբավարարության մասին, նշելով պակասող անհրաժեշտ փաստաթղթերի ցանկը, իսկ դրանց բավարարության դեպքում՝ 10 բանկային օրվա ընթացքում նրանց հաղորդել հաճախորդի վերաբերյալ բանկում եղած սպառիչ տեղեկությունները և տրամադրել բոլոր փաստաթղթերը:

Բանկի կողմից համապատասխան տեղեկությունները հաղորդելու և փաստաթղթերը ներկայացնելու մերժումը կամ սահմանված ժամկետներում չներկայացնելը կարող է բողոքարկվել դատարանում: Մերժման կամ օրենքով սահմանված ժամկետներում տեղեկություններ չհաղորդելու և փաստաթղթերը չներկայացնելու հետևանքով դիմող անձանց կամ կազմակերպություններին պատ-

ճառված վնասը ենթակա է հատուցման լրիվ չափով, եթե մերժումը եղել է անհիմն կամ ժամկետները խախտվել են բանկի մեղքով:

Բանկերը, իրենց գործունեության անվտանգությունը, վարկերի և այլ ներդրումների վերադարձելիությունն ապահովելու նպատակով, կարող են միմյանց հետ փոխանակել կամ միմյանց տրամադրել իրենց հաճախորդների մասին տեղեկություններ, թեկուզ դրանք բանկային գաղտնիք կազմեն:

ՀՀ կենտրոնական բանկն իրավունք ունի բանկերին վերահսկելու ընթացքում ստանալու և ծանոթանալու բանկերի հաճախորդների վերաբերյալ տեղեկությունների, թեկուզ դրանք բանկային գաղտնիք կազմեն, եթե այդ տեղեկությունները վարկային են և այլ ներդրումների, այլ ակտիվների գնահատման համար են: Բանկը, բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններն օրենքին համապատասխան, տրամադրում է միայն իր հաճախորդի վերաբերյալ, ընդ որում, եթե հաճախորդների բանկում պահվող փաստաթղթերում նշված են այլ անձանց կամ կազմակերպությունների անուններ կամ անվանումներ, գործարքի պայմաններ և նման տեղեկություններ, վերջիններս համարվում են հաճախորդի վերաբերյալ տեղեկություններ: Բանկը պարտավոր է մերժել բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների տրամադրումը, եթե պահանջը չի համապատասխանում «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներին:

«Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» 26.05.2008 թվականի ՀՀ օրենքով կարգավորվեց փողերի լվացման ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի հետ կապված հարաբերությունները, սահմանվեց փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարն իրականացնող մարմինների համակարգը, այդ մարմինների համագործակցության կարգն ու պայմանները, ինչպես նաև փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ոլորտում վերահսկողության ու պատասխանատվության միջոցների կիրառման հարցերը:

Այդ օրենքի նպատակն է փողերի վացմանը և ահաբեկչության ֆինանսավորմանը հակազդելու իրավական կառուցակարգերի սահմանման միջոցով պաշտպանել քաղաքացիների իրավունքները, ազատությունները և օրինական շահերը, հասարակությունը և պետությունը, ինչպես նաև ապահովել Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական համակարգի կայունության համար անհրաժեշտ իրավական մեխանիզմների առկայությունը: Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների և փողերի վացման (հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացում)՝ բնորոշումը տրված է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 190-րդ հոդվածում: Փողերի վացումը և ահաբեկչության ֆինանսավորումը կանխարգելու նպատակով հաշվետվություն տրամադրող անձինք պարտավոր են օրենքով և ներքին իրավական ակտերով սահմանված կարգով միջոցներ ձեռնարկել իրենց հաճախորդի կողմից իրականացվող կասկածելի գործարար հարաբերությունները և գործարքները բացահայտելու ու կանխելու ուղղությամբ, ինչպես նաև կատարել վերը նշված օրենքով սահմանված այլ պարտականություններ: Նրանք նաև սահմանված կարգով պարտավոր են լիազոր մարմին (ՀՀ կենտրոնական բանկ) ներկայացնել փողերի վացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման վերաբերյալ՝ «Փողերի վացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքով և դրա հիման վրա ընդունված իրավական այլ ակտերով սահմանված տեղեկությունները, այդ թվում՝ օրենքով սահմանված գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ:

Բանկերում ստուգումների ընթացքում հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող կամ արդեն իսկ կատարված քրեորեն հետապնդելի արարքի հատկանիշներ պարունակող խախտումների բացահայտման դեպքում Կենտրոնական բանկն այդ մասին հայտնում է համապատասխան իրավապահ մարմիններին՝ «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով: *Փաստորեն, ՀՀ կենտրոնական բանկն իրավասու է առանց դատարանի որոշման*

տեղեկություններ տրամադրել համապատասխան իրավապահ մարմիններին:

Ավելին՝ ՀՀ կենտրոնական բանկն ինքնուրույն պետք է գնահատի, թե արդյոք սվյալ գործարքը պարունակում է քրեորեն հետապնդելի արարքի հատկանիշներ: *Ըստ էության ՀՀ կենտրոնական բանկին վերապահվել է հետաքննություն իրականացնելու լիազորություն:* Այս կապակցությամբ, բանկերի ծառայողները պարտավոր են իրենց հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող կամ արդեն իսկ կատարված հանցագործության վերաբերյալ տեղեկությունների մասին գրավոր ձևով հայտնել բանկի ղեկավարներին կամ նրանցից թեկուզ մեկին: *Բանկերի ղեկավարները պարտավոր են այդ մասին հայտնել քրեական հետապնդում իրականացնող մարմինն¹: Այս դեպքում ևս տեղեկությունները տրամադրվում են արտադատարանական եղանակով:*

ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի որոշմամբ հաստատվեց «Բանկերում և վարկային կազմակերպություններում հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված միջոցների շրջանառության և տեռորիզմի ֆինանսավորման կանխարգելման մասին կանոնակարգ 5-ը»²: Կանոնակարգը կարգավորում է ՀՀ տարածքում գործող բանկերում, օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերում և վարկային կազմակերպություններում հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված միջոցների շրջանառության և տեռորիզմի ֆինանսավորման կանխարգելմանն ուղղված բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող պարտադիր միջոցառումներն ու ընթացակարգերը կատարելու կարգն ու պայմանները: Մասնավորապես,

---

¹ «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածը (1996թ. հոկտեմբերի 7):

² «Բանկերում և վարկային կազմակերպություններում հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված միջոցների շրջանառության և տեռորիզմի ֆինանսավորման կանխարգելման մասին» կանոնակարգ 5-ը հաստատելու մասին» ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 2002 թվականի դեկտեմբերի 17-ի թիվ 442 Ն որոշումը:

սահմանվում է, որ բանկը և վարկային կազմակերպությունը պարտավոր են վարել այնպիսի քաղաքականություն, որը հնարավորության սահմաններում կբացառի դրանցում հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված միջոցների և տեռորիզմի ֆինանսավորման աղբյուր հանդիսացող միջոցների ներդրումը կամ շրջանառությունը: Բանկերը և վարկային կազմակերպությունները պետք է ունենան հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված միջոցների շրջանառության և տեռորիզմի ֆինանսավորման կանխարգելմանն ուղղված, ինչպես նաև հաճախորդների վերաբերյալ տեղեկությունների գրանցման և պահպանման, կասկածելի գործարքների վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրման, հաշվառման և պահպանման ներքին ակտեր: Դրանցից մեկական օրինակ վերջիններիս հաստատման, ինչպես նաև դրանցում լրացումների և փոփոխությունների կատարման դեպքում մեկշաբաթյա ժամկետում տրամադրվում է Կենտրոնական բանկին: Բանկը Կենտրոնական բանկի խորհրդի որոշման հիման վրա պարտավոր է դադարեցնել այն հաշիվներով գործառնությունները, որոնց տերերը կասկածվում են հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված միջոցների շրջանառության կամ տեռորիզմի ֆինանսավորման մեջ: Կասկածելի գործառնության առկայության դեպքում բանկը կամ վարկային կազմակերպությունը ոչ ուշ, քան գործառնության իրականացմանը հաջորդող բանկային օրը, պարտավոր է Կենտրոնական բանկի բանկային վերահսկողության համար պատասխանատու ստորաբաժանմանը ներկայացնել կասկածելի գործառնության վերաբերյալ տեղեկանք: Իր հերթին, բանկի ներքին հսկողության ստորաբաժանումը պարտավոր է բանկի կառավարման իրավասու մարմնի սահմանած հաճախականությանը և կարգով ուսումնասիրել բանկի կողմից իրականացված բանկային (ֆինանսական) գործառնությունների, բանկի ստորաբաժանումների ու աշխատակիցների գործողությունների համապատասխանությունը հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված միջոցները կանխարգելելու նպատակով ընդունված ՀՀ օրենքներին և այլ

իրավական ակտերին, վերը նշված կանոնակարգին և դրանց հիման վրա բանկի կառավարման իրավասու մարմինների կողմից հաստատված կարգերին: Ուսումնասիրության ավարտից հետո բանկի կառավարման իրավասու մարմնի կողմից սահմանված ժամկետում ուսումնասիրության արդյունքների վերաբերյալ բանկի գործադիր մարմնին (բանկի իրավական ակտերով նախատեսված դեպքերում՝ նաև խորհրդին) ներկայացվում է գրավոր հաշվետվություն:

Ինչպես վերը շարադրվածից երևում է ՀՀ –ում կան իրավական գործիքներով հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների ազատորեն տնօրինման դեմ պայքարելու մի շարք նախադրյալներ: Վերը նշված պայքարի համար ներկայումս առկա գործիքները՝ ա) քրեական հետապնդում իրականացնող մարմինների կողմից ունեցած օպերատիվ տվյալները բ) կամ էլ «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքով և դրա հիման վրա ընդունված իրավական այլ ակտերով սահմանված միջոցները, մեր կարծիքով բավարար չեն: Այս առումով օգտակար կարող են լինել ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի անհիմն հարստացման հետևանքով ծագած պարտավորությունները վերատառությամբ գլուխ 61-ի 1092 – 1099 հոդվածների կարգավորումները: Մեր կարծիքով դրանք հնարավորություն են ընձեռում պետական լիազոր մարմնին համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում հայցով դիմելու դատարան պատասխանողի վերաբերյալ բանկային գաղտնիք հանդիսացող տվյալներ ստանալու թույլտվությամբ:

Այսպիսով, ամփոփելով կարելի է հանգել հետևյալ եզրահանգումներին.

1. Տեղեկատվական հասարակության ժամանակաշրջանում տեղեկատվության հետ կապված հարաբերությունները ենթակա են իրավական պատշաճ կարգավորման: Բանկային գործունեության վերաբերյալ տեղեկությունները և մասնավորապես բանկային գաղտնիքը պահանջում են համապատասխան իրավական կարգավորում, քանի որ տնտեսական գործունեության ընթացքում առա-

ջացած գաղտնիքներից սա ամենաընդգրկունն է և կարևոր նշանակություն ունի ֆինանսական համակարգի զարգացման համար:

2. Բանկային գաղտնիքը և նրա պահպանությունը ներառում են հետևյալ կողմերը՝ իրավաբանական, կազմակերպական և տեխնիկական: Իրավաբանական կողմը ենթադրում է բուն բանկային գաղտնիքի, նրա սուբյեկտների շրջանակի, պարտականությունների և իրավունքների, բանկային գաղտնիքի պահպանման պահանջների խախտման համար պատասխանատվության սահմանումը: Բանկային գաղտնիքի վերաբերյալ հարցերը կարգավորվում են «Բանկային գաղտնիքի մասին» 14. 10. 1996 ՀՀ օրենքով:

3. «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին » ՀՀ 2008 թ.մայիսի 26-ի օրենքով կարգավորվեց փողերի լվացման ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի հետ կապված հարաբերությունները, սահմանվեց փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարն իրականացնող մարմինների համակարգը, այդ մարմինների համագործակցության կարգն ու պայմանները, ինչպես նաև փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ոլորտում վերահսկողության ու պատասխանատվության միջոցների կիրառման հարցերը: Այս օրենքով, ըստ էության, ՀՀ կենտրոնական բանկին տրվեց լայն լիազորություններ իր հայեցողությամբ բանկային տեղեկություն պարունակող տվյալներ տրամադրել համապատասխան իրավապահ մարմիններին՝ «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով: Ավելին ՀՀ կենտրոնական բանկին վերապահվել է հետաքննություն իրականացնելու լիազորություն: Մասնավորապես, բանկերում ստուգումների ընթացքում հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող կամ արդեն իսկ կատարված քրեորեն հետապնդելի արարքի հատկանիշներ պարունակող խախտումների բացահայտման դեպքում Կենտրոնական բանկն այդ մասին հայտնում է համապատասխան իրավապահ մարմիններին՝ «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով:

4. Բանկերի ծառայողները պարտավոր են իրենց հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող կամ արդեն իսկ կատարված հանցագործության վերաբերյալ տեղեկությունների մասին գրավոր հայտնել բանկի ղեկավարներին կամ նրանցից թեկուզ մեկին: Բանկերի ղեկավարները պարտավոր են այդ մասին հայտնել քրեական հետապնդում իրականացնող մարմնին:

5. Ըստ էության, 3-րդ և 4-րդ կետերով սահմանված է առանց դատարանի որոշման տեղեկություններ տրամադրել համապատասխան իրավապահ մարմիններին:

6. Ինչպես վերը շարադրվածից երևում է ՀՀ-ում կան մի շարք նախադրյալներ իրավական գործիքներով հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների ազատորեն տնօրինման դեմ պայքարելու համար: Վերը նշված պայքարի համար ներկայումս առկա գործիքներն են. ա) քրեական հետապնդում իրականացնող մարմինների կողմից ունեցած օպերատիվ տվյալները, բ) «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքով և դրա հիման վրա ընդունված իրավական այլ ակտերով սահմանված միջոցները, որոնք մեր կարծիքով բավարար չեն:

7. Այս առումով օգտակար կարող են լինել ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի «Անհիմն հարստացման հետևանքով ծագած պարտավորություններ» վերատառությամբ գլուխ 61-ի 1092-1099-րդ հոդվածների կարգավորումները: Մեր կարծիքով այն հնարավորություն է ընձեռում պետական լիազոր մարմնին համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում հայցով դիմելու դատարան պատասխանողի վերաբերյալ բանկային գաղտնիք հանդիսացող տվյալներ ստանալու թույլտվությամբ:

ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ БАНКОВСКОЙ ТАЙНЫ

Самвел Мурадян

к.ю.н, доцент кафедры юридического факультета ЕГУ

Банковская тайна требует соответствующего правового регулирования. Указанная тайна и ее сохранность включают следующие элементы: юридический, организационный и технический. Юридический элемент предполагает установление банковской тайны, круг ее субъектов, обязанности и права, ответственность за несоблюдение сохранности. Вопросы банковской тайны регулируются Законом РА от 14,10, 1996 «О Банковской тайне». Закон от 26. 05. 2008 РА «О борьбе с отмыванием денег и о борьбе с финансированием терроризма» по существу предоставил право ЦБ Армении внесудебным порядком, по своему усмотрению, передать сведения содержащие банковскую тайну соответствующим правоохранительным органам. Более того, по сути ЦБ РА предоставлены полномочия осуществлять дознание. Однако существующие средства борьбы с доходами, полученными преступным путем, недостаточны. Было бы полезно как дополнительное средство пользоваться регулированиями статьи 1092-1099 ГК РА о необоснованном обогащении.

THE PROBLEMS OF BANKING SECRET LAW REGULATION

Samvel Muradyan

Associate Professor at the Chair of Constitutional Law of YSU,

Candidate of Law

The banking secret needs corresponding law regulations. This secret and its protection includes following elements; juridical, organizational and technical. The juridical element supposed to define the banking secret, the circle of subjects, the rights and duties and the responsibilities. The banking secret is regulated by “Banking Secret” law of 14.10. 1996. of RA.

The Law of RA 26.05.2008 “The struggle against money washing and the struggle against financing of terrorism” grant Central Bank of the RA the right to give by his discretion facts which supports banking secret to corresponding investigating agencies. The means of struggling against the illegal incomes are not enough. It will be more useful to make use the articles of Civil Code of RA 1092-1099.

Բանալի բառեր - բանկային գաղտնիք, բանկային գաղտնիքի հրապարակում, բանկային գաղտնիքի տրամադրում, բանկային գաղտնիքի տրամադրման կարգը, այն ստանալու իրավունք ունեցող սուբյեկտներ:

Ключевые слова: банковская тайна, опубликование банковской тайны, предоставление банковской тайны, порядок предоставления банковской тайны, субъекты, имеющие право получать эту тайну.

Key words: banking secret, the publication of banking secret, to grant informatoin which includs banking secret, the subjects who have a right to get banking secret.